



SZKOŁA GŁÓWNA GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO w WARSZAWIE

VAT w rolnictwie (nowe wyzwania)

Dr inż. Tomasz Kondraszuk

IERiGŻ PIB
25 lutego 2022 r.



Plan wystąpienia

(1) **Wybrane problemy**
rozliczenia VAT w rolnictwie

(2) **VAT** – w kontekście
„**Polskiego Ładu**” i skutków
Tarczy Antyinflacyjnej 2.0

(3) **VAT – a prosta księgowość**
w kierunku poszukiwania rozwiązań
upowszechniających ewidencje
gospodarczą w rolnictwie

(4) **PODSUMOWANIE I WNIOSKI**

Podstawy teoretyczne VAT (1/2)



W Polsce VAT został wprowadzony przez ustawę o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym z 8 stycznia 1993 r. (DZ.U. z 1993 r., Nr 11, poz. 50, ze zm.), a następnie znowelizowany ustawą z 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r., Nr 177, poz. 1054, ze zm.).

Zasada neutralności oznacza, że przedsiębiorcy są płatnikami tego podatku wyłącznie w sensie prawnym, a nie ekonomicznym.

Płatnikiem netto tego podatku jest ostateczny **konsument**.

W systemie rozliczeń podatku VAT wyróżnia się kategorie: podatku należnego i podatku naliczonego. Różnica między nimi jest rozliczana przez przedsiębiorce z Urzędem Skarbowym.

Wyjątkiem jest ryczałt, który odchodzi od zasady neutralności i stanowi wyrwę w jednolitej jej interpretacji.



Podstawy teoretyczne VAT (2/2)



Przepisy prawa nakładają obowiązek stosowania zasad ogólnych rozliczania VAT w rolnictwie tylko w stosunku do podatników obowiązanych do prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Pozostali rolnicy objęci zostali systemem ryczałtowym, z możliwością rozliczania VAT na zasadach ogólnych. System ryczałtowy polega na tym, że nabywca produktów rolnych dolicza kwotę ryczałtu (obecnie 7%) i w całości przekazuje na konto rolnika ryczałtowego.

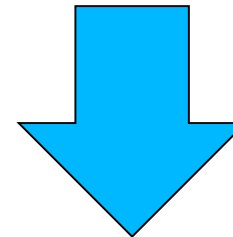
Dwie możliwości rozliczania VAT, w formie zryczałtowanej i według zasad ogólnych, dały rolnikowi możliwość wyboru korzystniejszego rozwiązania. Kryterium oceny, które rozwiązanie wybrać, obejmuje zarówno aspekty ekonomiczne i finansowe, jak również organizacyjne i mentalne.



VAT – wybrane problemy



Teza: Pomimo kilkunastoletniego obowiązywania podatku VAT w polskim rolnictwie jego zasady funkcjonowania są niewłaściwie interpretowane i błędnie prezentowane jego skutki.



Literatura:

Brodzińska Katarzyna. 2015. „Podatek VAT w rolnictwie a proces modernizacji gospodarstw rolnych – studium przypadku”. *Roczniki Naukowe SERiA XVII (3): 56-61.*

Dziemianowicz Ryta Iwona. 2006. „Podatek od wartości dodanej a rynek rolny”. *Roczniki Naukowe SERiA VIII (2):.30- 34.* Warszawa, Poznań, Kraków.

Filipiak Tadeusz. 2007. „Podatek VAT w gospodarstwach rolnych”. *Roczniki Naukowe SERiA IX (1): 109-114.* Warszawa, Poznań, Kraków.

Gruziel Kinga. 2009. „Skutki zmian w rozliczaniu podatku VAT w gospodarstwach indywidualnych”. *Roczniki Naukowe SERiA XI(1):130-135.* Warszawa, Poznań, Kraków.

Turowska Wioletta. 2010. „Ewidencja, rozliczenie i skutki rozrachunków przedsiębiorstw rolniczych z tytułu podatku VAT”. *Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej Nr 82: 229-237.* Warszawa: Wydawnictwo SGGW.

Węgrzyn Adam. 2007. „Metodyka ewidencji i rozliczania VAT w rolnictwie”. *Roczniki Naukowe SERiA IX (1): 532-536.* Warszawa, Poznań, Kraków.

Zabielska Daniela. 2011. „Uwarunkowania zasad funkcjonowania podatku VAT w gospodarstwach rolnych”. *Zeszyty Naukowe SGGW, Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, nr. 89:.61-73.*

<http://ksiegowosc.infor.pl/podatki/podatki-na-wsi/142109,Czy-rolnikowi-oplaca-sie-byc-czynnym-podatnikiem-VAT.html>

WWW.podatki.egospodarka.pl/kalkulator/vat-w-rolnictwie-ryczalt-czy-vat.



Literatura:

[Podatek VAT w rolnictwie](#), 2016, Uwarunkowania funkcjonowania gospodarstw wiejskich : ze szczególnym uwzględnieniem ewidencji i planowania krótkoterminowego / red. nauk. Tomasz Kondraszuk. – Warszawa, Wydawnictwo Wieś Jutra, 2016. - S. 48-55

[Zasada neutralności podatku od wartości dodanej \(VAT\) w rolnictwie](#) 2016, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu 2016, nr 445, s. 123-139

[Dylematy funkcjonowania podatku od wartości dodanej \(VAT\) w rolnictwie](#), 2016, Roczniki Naukowe Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich 2016, T. 103, nr 1, s. 95-107

[Wybrane problemy rozliczania VAT w rolnictwie](#), 2016, Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu 2016, T. 18, z. 2, s. 154-159

(wspólny z Jaworski J., [W poszukiwaniu kryterium wyboru formy opodatkowania VAT w rolnictwie](#), 2017, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* US, nr 1, s. 47-58

[Metoda kasowa rozliczania VAT w rolnictwie](#), 2017, Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu 2017, T. 19, z. 5, s. 113-118

[Ryczałt czy zasady ogólne rozliczania VAT w rolnictwie?](#) 2017, *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce* 2017, nr 3 (26), s. 182-191

(wspólny z Jaworski J.) The dilemma of choosing the form of VAT taxation in agriculture in Poland; Bioeconomy: finance and taxes: home economics: new dimensions in the development of society: proceedings of the International Scientific Conference - Jelgava:Latvia University of Life Sciences and Technologies, 2018 s. 124-130

(wspólny z Jaworski J.) Wybór formy opodatkowania VAT a koszty i korzyści rolnika, 2018 *Prace Naukowe* nr 503 UE we Wrocławiu

Wybrane problemy stosowania metody kasowej na potrzeby rozliczania podatków w rolnictwie, 2018, *Prace Naukowe* nr 522 UE we Wrocławiu

Prawno ekonomiczne aspekty funkcjonowania VAT w rolnictwie. Przegląd prawno ekonomiczny. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie. Wydział Nauk Społecznych Instytut Ekonomii i Finansów. Nr 50 (1/2020)



VAT – wybrane problemy

Obrazowo rzecz ujmując: świat VAT to zapętlony, wielowarstwowy konglomerat, który jest „podatkowym lunaparkiem, gdzie rzeczywistość i zasady prawa są zawieszane lub odwrócone”, a przepisy to gąszcz splątany niczym spaghetti.

W ten „Matrix” wrzucimy jeszcze polskie ingrediencje, którym nieobce są zawiłość, niespójność i specyficzna sofistyka, a otrzymamy mieszankę, którą niełatwo strawić.

VAT – wybrane problemy

Prześledźmy to na ogólnych wzorach, niech:

S_n – oznacza sprzedaż netto,

Z_n – oznacza zakupy netto,

V_S – VAT należny w przypadku rolnika czynnego podatnika VAT,

V_{Sr} – zryczałtowany zwrot VAT w przypadku rolnika ryczałtowego,

V_Z – VAT naliczony.

Wtedy: wynik ekonomiczny rolnika czynnego podatnika VAT jest równy:

$$(1) \quad W_{Erv} = S_n - Z_n$$

Natomiast dla rolnika ryczałtowca:

$$(2) \quad W_{Err} = (S_n + V_{Sr}) - (Z_n + V_Z)$$

Aby ocenić czy przejście na zasady ogólne jest korzystne, należy obliczyć różnicę pomiędzy wynikiem ekonomicznym rolnika czynnego podatnika VAT i rolnika ryczałtowca, a więc:

$$(3) \quad K_{Ov} = W_{Erv} - W_{Err} = (S_n - Z_n) - ((S_n + V_{Sr}) - (Z_n + V_Z)) = S_n - Z_n - S_n - V_{Sr} + Z_n + V_Z = V_Z - V_{Sr}$$

Otrzymujemy ostateczne bardzo jasne kryterium pozwalające na ocenę korzyści przejścia na zasady ogólne VAT. Tak więc K_{Ov} powinno być dodatnie. Należy zauważyć, że w przypadku gdy wyszacujemy koszty transakcyjne przejścia na zasady ogólne na kwotę (K_{Tv}), wtedy K_{Ov} powinno być większe od K_{Tv} .



VAT – wybrane problemy

Zatem jeśli rolnik opodatkowany ryczałtem rozważa przejście na zasady ogólne kryterium opłacalności tej decyzji przybiera postać:

$$KO_v = VZ - (VS_r + KT_v) > 0$$

Tak więc aby przejście rolnika ryczałtowego na zasady ogólne było opłacalne, kwota podatku naliczonego (zapłaconego przy zakupach) powinna przekraczać łączną kwotę zryczałtowanego zwrotu VAT powiększoną o koszty transakcyjne prowadzenia ewidencji i rozliczeń z US.

Na ostateczną decyzję będą miały wpływ również czynniki mentalne i skłonność rolnika do mniej lub bardziej formalnej „optymalizacji” VAT.

Wybierając zasady ogólne należy także pamiętać, że zobowiązanie podatkowe należy uregulować bez względu na termin płatności faktur sprzedaży. Ma to określony wpływ na płynność finansową. Aby wpływ ten wyeliminować **rolnik powinien wybrać kasową metodę rozliczania VAT.**



Prześledźmy kryteria wyboru i przechodzenia z jednej formy na drugą w przypadku zróżnicowanych wydatków inwestycyjnych i **konieczności uwzględniania wieloletnich korekt**. Badanie skutków takich decyzji wymaga ujęcia dynamicznego.

Przykład: podatek należny 100 000 zł ; podatek naliczony 84 500 zł (w skali roku);
zwrot (ryczałtowy+kalkulowany) 104 500 zł;
VAT od inwestycji 50 000 zł (maszyny).

Czy pozostać na ryczałcie?



Prześledźmy kryteria wyboru i przechodzenia z jednej formy na drugą w przypadku zróżnicowanych wydatków inwestycyjnych i **konieczności uwzględniania wieloletnich korekt**. Badanie skutków takich decyzji wymaga ujęcia dynamicznego.

Przykład: podatek należny 100 000 zł ; podatek naliczony 84 500 zł (w skali roku)
zwrot (ryczałtowy+kalkulowany) 104 500 zł;
VAT od inwestycji 50 000 zł (maszyny).

Czy pozostać na ryczałcie?

Tak, zyskuje 50 000 zł.

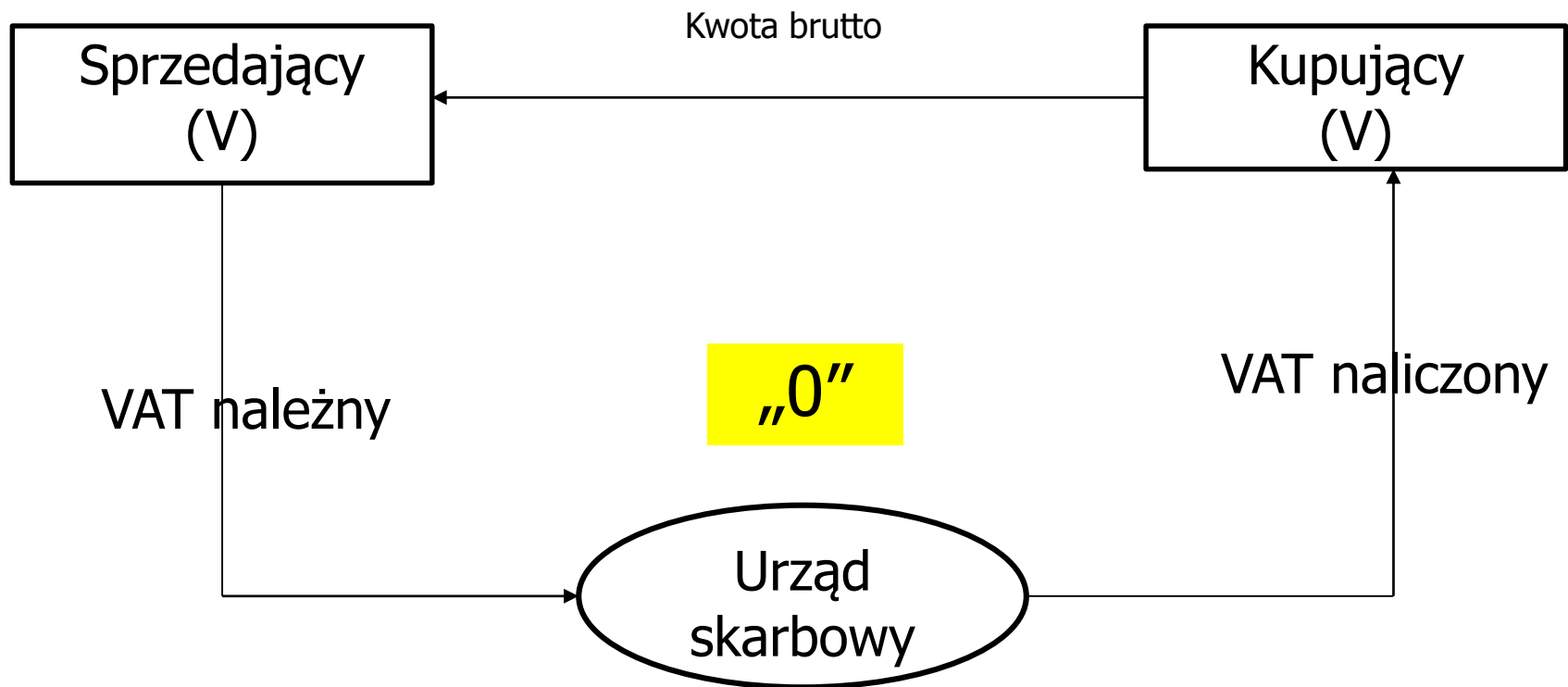
[Kalkulator i.](#)

A przy inwestycji w budynki?



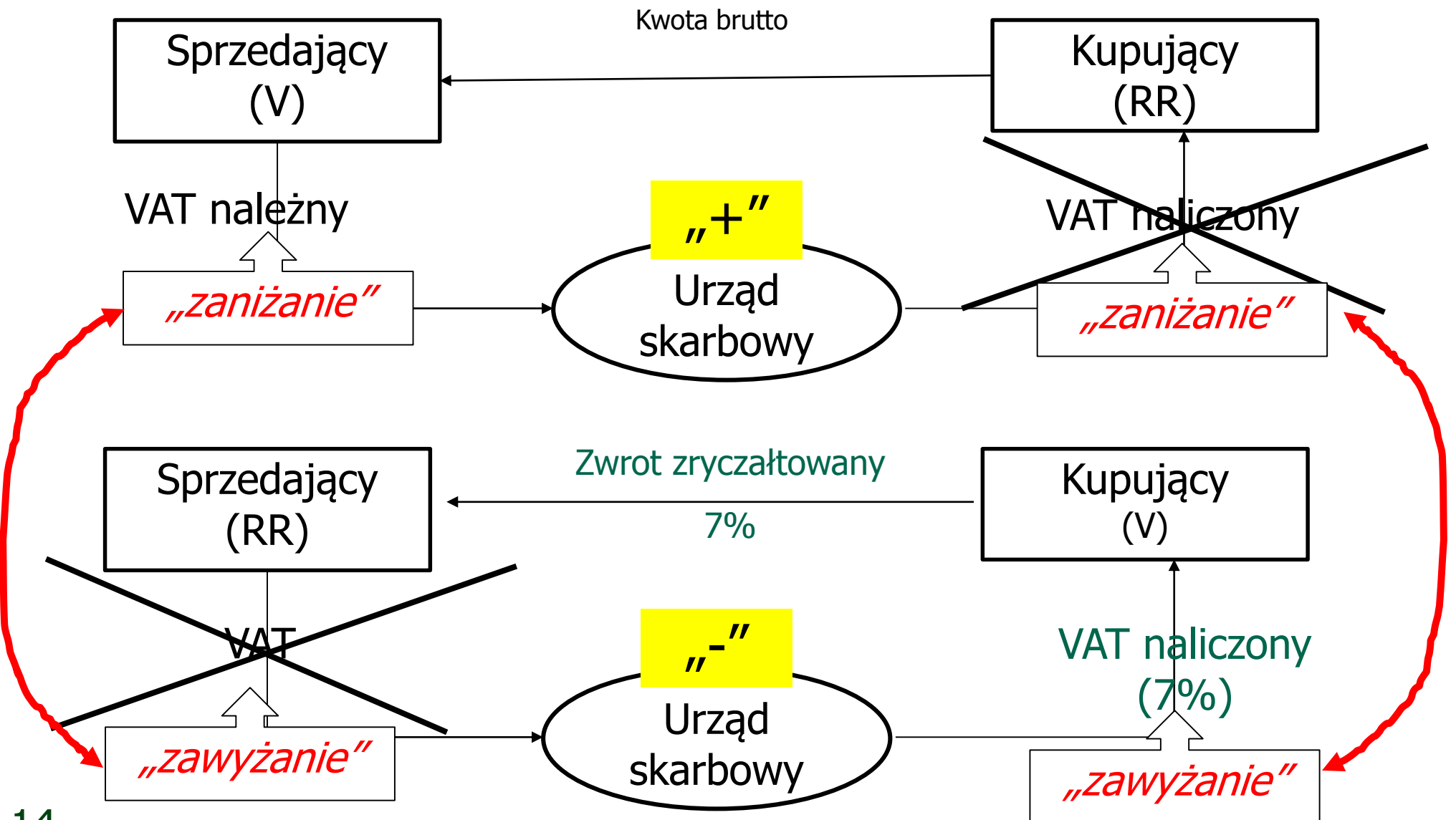
VAT – wybrane problemy

A) Rozliczenia czynnych podatników VAT



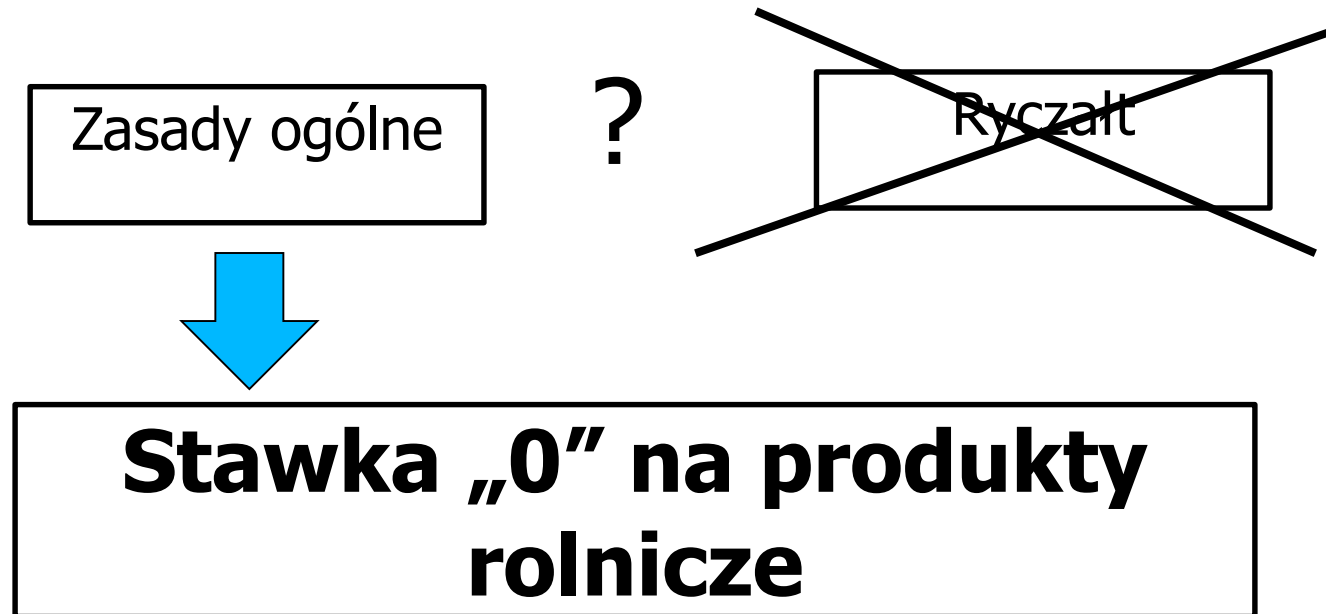
VAT – wybrane problemy

B). Rozliczenia rolnika pozostającego na ryczałcie



VAT – wybrane problemy

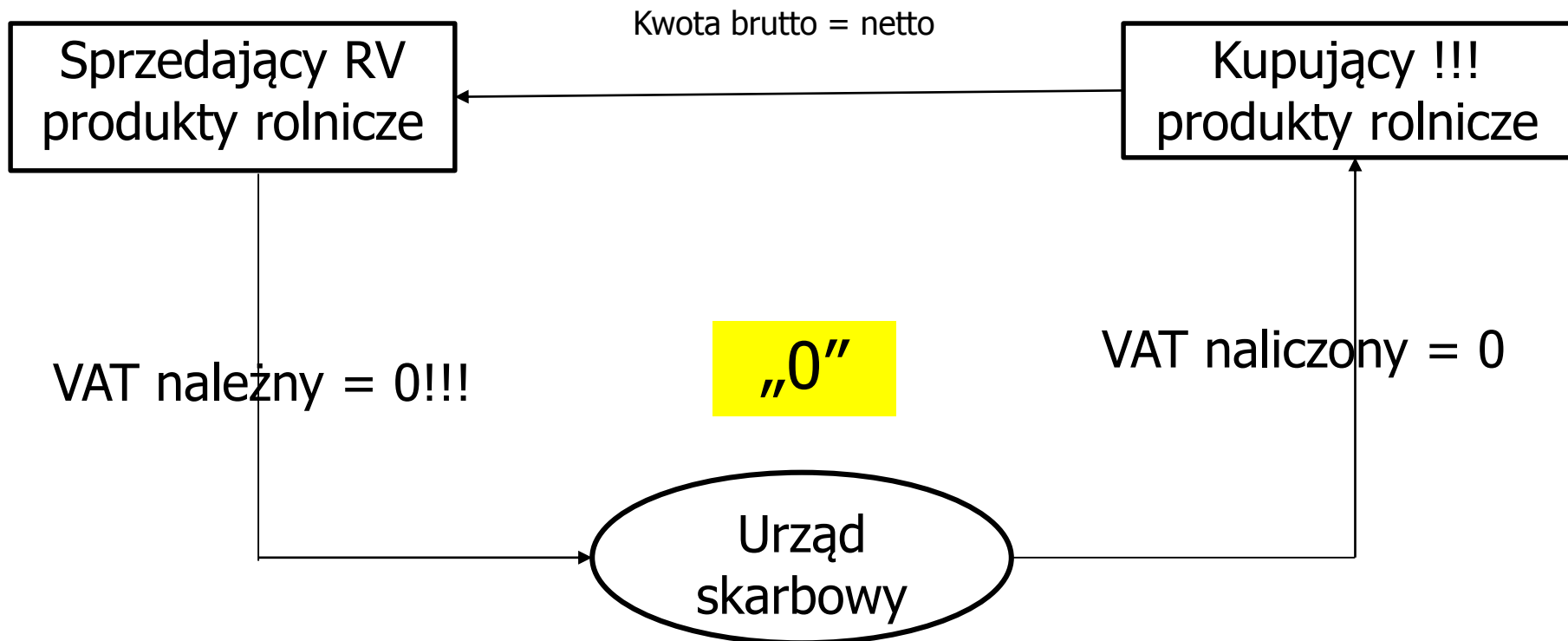
Należy podjąć próbę określenia pożądanych zmian w kierunku jednej formy rozliczania VAT w rolnictwie.



W takiej sytuacji rolnik otrzymywałby od Urzędu Skarbowego jedynie zwrot podatku naliczonego pod warunkiem prowadzenia ewidencji VAT (prostej księgowości).

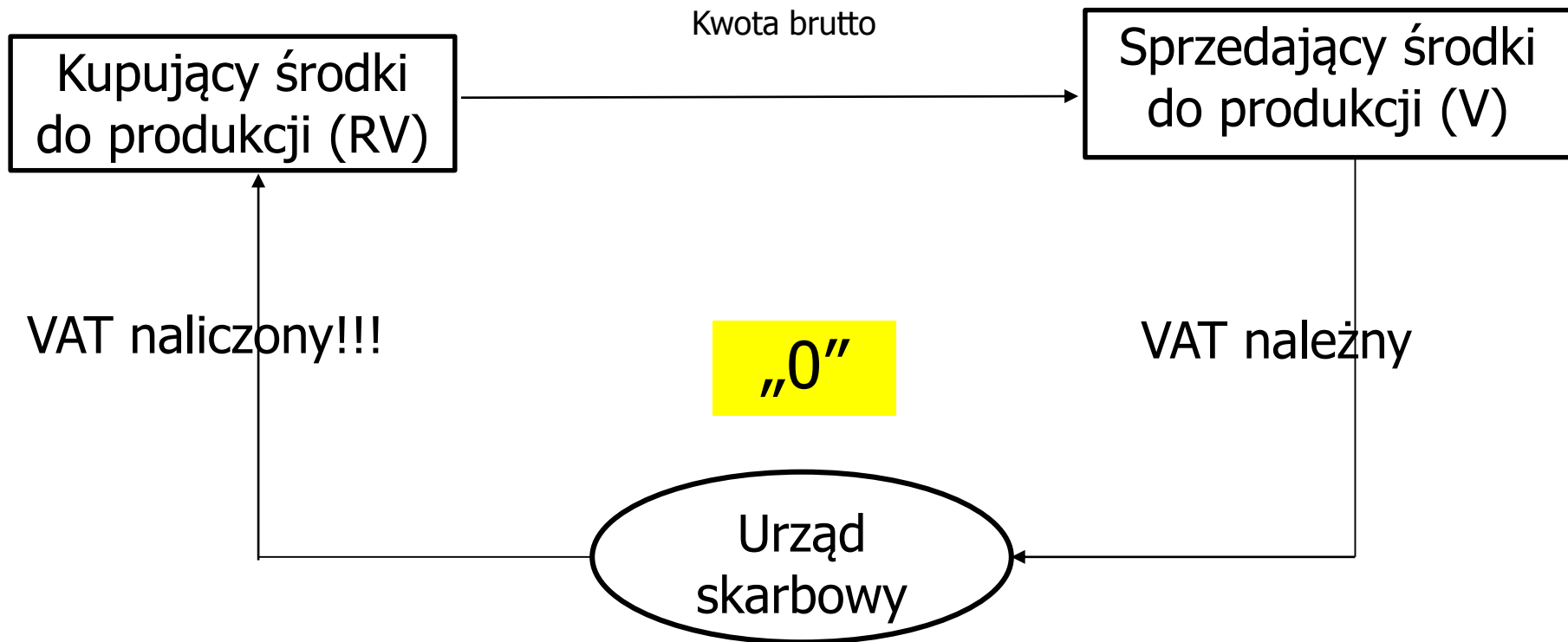
VAT – wybrane problemy

C) Rozliczenia sprzedaży RV przy stawce „0” na NPR



VAT – wybrane problemy

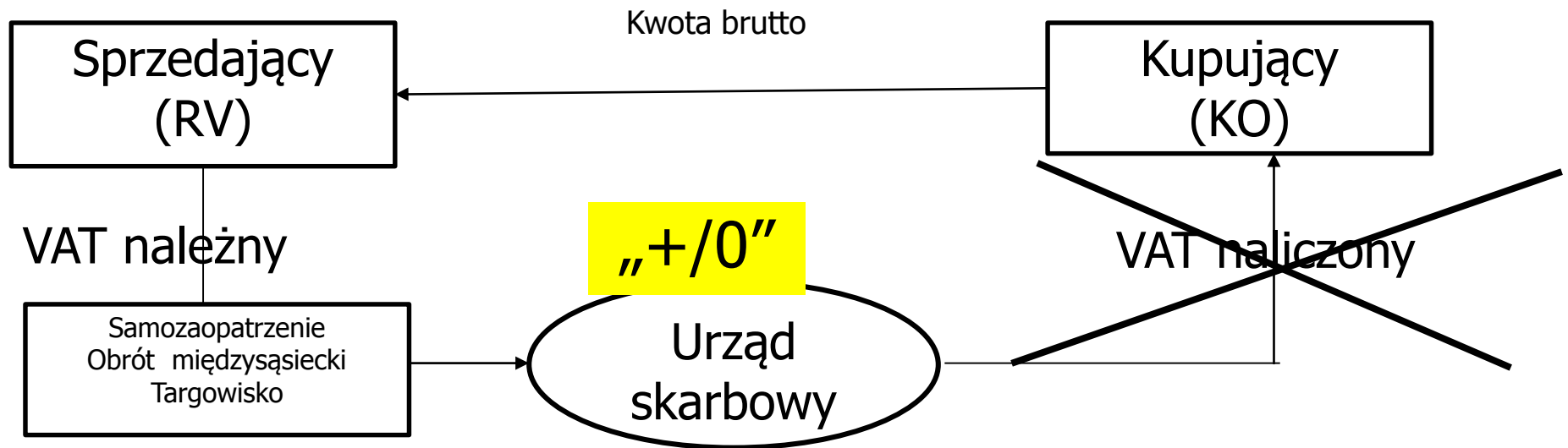
D) Rozliczenia zakupu środków do produkcji RV przy stawce „0” na NPR



VAT – wybrane problemy

E). Różnice rozliczeń z US RV sprzedającego NPR KO

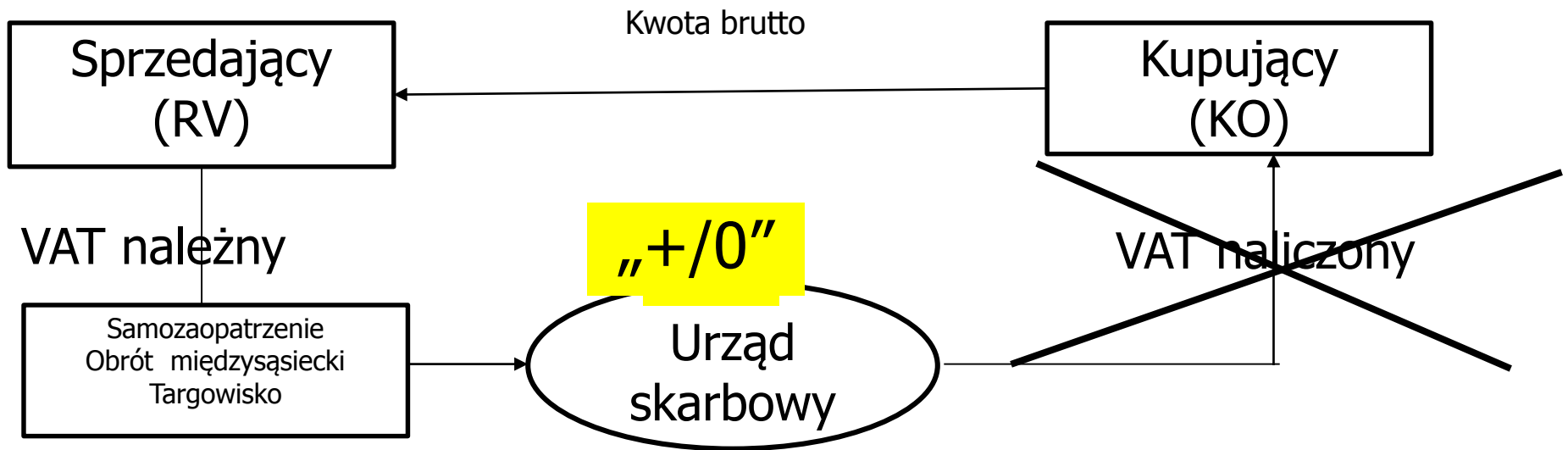
c1. Obecnie 5%, 8%



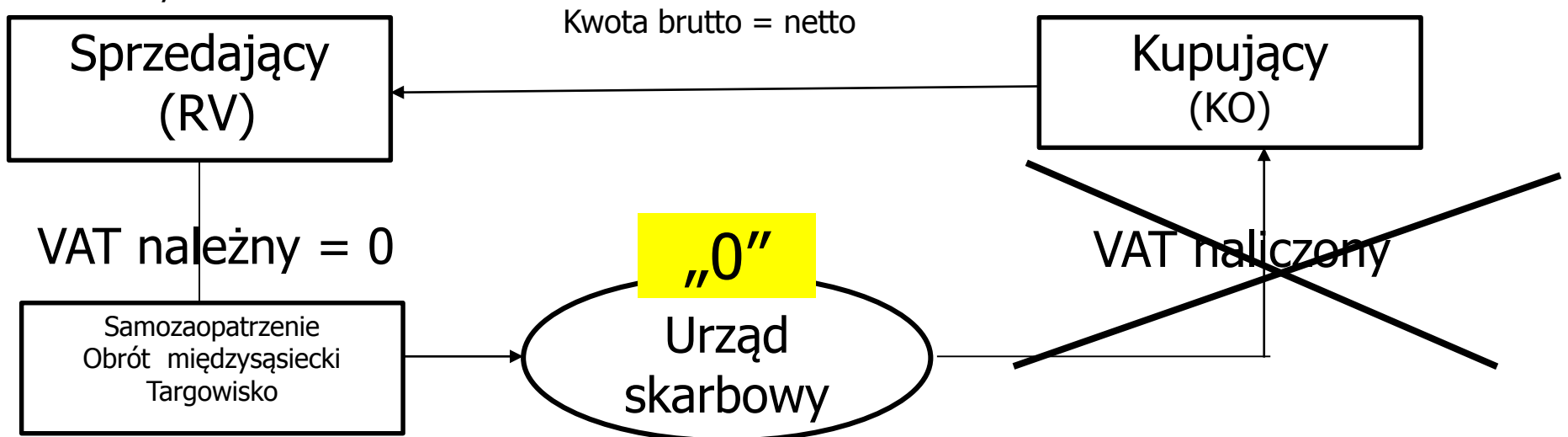
VAT – wybrane problemy

E). Różnice rozliczeń z US RV sprzedającego NPR KO

e1. Obecnie 5%, 8%



e2. Przy stawce „0”



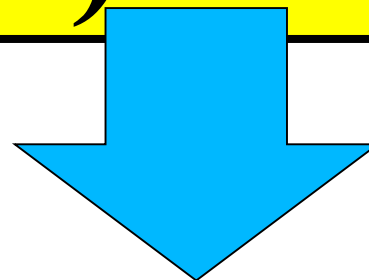
Korzyści z wprowadzenia stawki „0” na NPR i likwidacji ryczału



- Upraszcza rozliczenia podatku i chroni rolników przed błędnymi interpretacjami niejasnych przepisów VAT.
- Uszczelnia VAT i nie dopuszcza do „optymalizacji” podatkowej pomiędzy rolnikiem ryczałowcem i rolnikiem na zasadach ogólnych.
- Umożliwia pełną realizację zasady neutralności VAT-u.
- Rozwiązuje problem faktur RR.
- Pozwala pozbyć się problemu rozliczania VAT od spożycia przez rodzinę produktów rolniczych wytworzonych w gospodarstwie.
- Z racji likwidacji ryczału pozbycie się problemu nieuznawania za koszt kwalifikowany płaconego podatku VAT w inwestycjach dofinansowywanych ze środków UE, co skutkowało otrzymywaniem dofinansowania w kwocie netto.

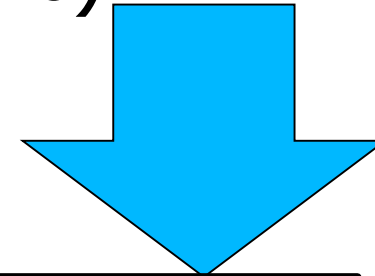


Tarcza 2 (Polski Ład)



Tarcza 2 (Polski Ład)

Jak podało ministerstwo, ustawa przewiduje czasową **obniżkę stawek podatku VAT od 1 lutego 2022 r. do 31 lipca 2022 r.** na żywność (0%), paliwa silnikowe (8%), na nawozy, środki ochrony roślin, ziemię ogrodniczą i inne środki wspomagające produkcję rolniczą (0%), na gaz ziemny (0%) i na energię elektryczną i energię ciepłą (5%).

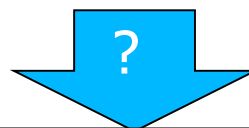


Argumenty

Tarcza 2 (Polski Ład)



Jak podkreśla ministerstwo: *„bezpośrednie zmniejszenie kosztów produkcji rolnej w okresie 1 luty - 31 lipiec br. zapewni obniżenie w tym okresie do 0 proc. stawki podatku VAT na nawozy, środki ochrony roślin, ziemię ogrodniczą, środki poprawiające właściwości gleb, stymulatory wzrostu oraz podłoża do upraw (z wyłączeniem podłoży mineralnych), a pośrednio - obniżenie VAT na energię i niektóre surowce energetyczne”.*



Są korzyści przy zachowaniu stawki zwrotu ryczałtowego i tylko dla RR.

Tarcza 2 (Polski Ład)



„**Przy obniżeniu stawki VAT oczywiście nikt nie straci**” - stwierdził na konferencji prasowej Henryk Kowalczyk, wicepremier, minister rolnictwa i rozwoju wsi.

Krajowa Rada Izb Rolniczych informowała, że po przeanalizowaniu ewentualnych skutków obniżenia podatku VAT, wystąpiła do wicepremiera, ministra rolnictwa Henryka Kowalczyka wskazując, że dla rolników tzw. vatowców rozwiązania te nie będą korzystne.

Zdaniem samorządu rolniczego, aby zaproponowane rozwiązanie miało korzystny skutek, należałoby **wprowadzić zerową stawkę VAT na sprzedaż płodów rolnych.**

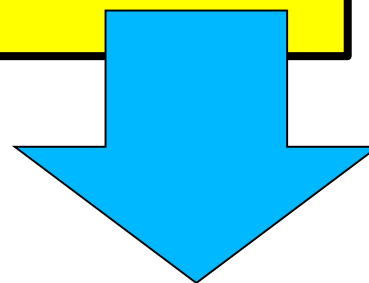


Stawka „0” VAT korzyści z punktu widzenia „Tarczy antyinflacyjnej” i „Polskiego Ładu”:

- **Obniża ceny żywności** i zwiększa jej dostępność dla konsumentów?
- **Realizuje ideę państwa dobrobytu** (nie chodzi o to, żeby bogatsi byli jeszcze bogatsi, ale żeby najubożsi mieli lepiej).
- Ułatwia i **popularyzuje sprzedaż bezpośrednią**.
- **Przestaje stwarzać** okazje do nadużyć – a tak jest teraz.
- Prowadzi do sytuacji, w której rolnik z działalności rolniczej **nigdy nie wpłaca do US** (VAT należny = 0), a jedynie może wystąpić do US o zwrot VAT po zapłaceniu faktury (metoda kasowa).
- Polska może być liderem wprowadzania zmian i doskonalenia Podatku VAT w rolnictwie.

(3) VAT – a prosta księgowość

(w kierunku poszukiwania rozwiązań upowszechniających ewidencje gospodarczą w rolnictwie)



Problem ewidencji w gospodarstwach rolniczych



- **W Polsce nie upowszechnił się żaden system ewidencji księgowej w gospodarstwach rolniczych.**
- Gospodarstwa traktować należy na równi z przedsiębiorstwami.
- Rośnie zapotrzebowanie na informacje o gospodarstwach i ich sytuacji finansowej zarówno ze strony interesariuszy, jak i samych rolników.



Co może spowodować wprowadzenie „0” stawki VAT na NPR w zakresie ewidencji?



- Prowadzi do spopularyzowania rozliczania podatku VAT na zasadach ogólnych.
- Stwarza możliwość upowszechnienia ewidencji księgowej w gospodarstwach, czego nie udało się zrobić do tej pory, **ewidencja nie jest karą - ale nagrodą (prosta księgowość)**.
- Istnieje szansa na budowę zintegrowanego systemu informacyjnego na potrzeby zarządzania w gospodarstwach (**Rolniczy Kalendarz Rachunkowy**).
- Daje możliwość wykorzystania ewidencji VAT dla generowania sprawozdawczości FADN.



Podsumowanie

- Wprowadzenie stawki „0” VAT na NPR jest zmianą o olbrzymim znaczeniu dla przyszłości polskiego rolnictwa, jak i polityki społecznej Rządu.
- Przedstawiona propozycja ma szansę uzyskać duże poparcie ze strony rolników i organizacji rolniczych.
- Jest zgodna z polityką Rządu ukierunkowaną na pomoc najuboższym i realizacja obietnicy obniżenia stawki VAT.
- Pozwala skutecznie uszczelnić rozliczanie podatku VAT.
- Stwarza jednocześnie możliwość upowszechnienia w gospodarstwach ewidencji księgowej i budowy zintegrowanego systemu informacyjnego.

Dziękuję za uwagę!

